

Univers Pedagogic

40 (970),
6 noiembrie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

R. MOLDOVA FACE UN NOU PAS SPRE INTEGRAREA EUROPEANĂ ÎN EDUCAȚIE ȘI CERCETARE

Ministerul Educației și Cercetării a organizat cea de-a IX-a ședință a Subcomitetului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în sferile educație, știință și tehnologii, societate informațională, politici în domeniul audiovizualului, cultură, tineret și sport. Reuniunea s-a desfășurat în format de videoconferință, cu participarea reprezentanților Comisiei Europene, Ministerului Culturii, Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și ai Consiliului Audiovizualului.

Evenimentul a oferit un cadru de analiză și cooperare pentru prezentarea progreselor realizate de Republica Moldova în implementarea angajamentelor asumate prin Acordul de

Asociere și pentru consolidarea colaborării sectoriale cu Uniunea Europeană. Ministerul Educației și Cercetării a raportat realizări semnificative în domeniul formării cadrelor didactice, reformei curriculare, modernizării educației profesionale și promovării integrității academice.

De asemenea, au fost evidențiate progresele în procesul de digitalizare a educației și în extinderea parteneriatelor internaționale prin participare activă la programele europene de cercetare și inovare, inclusiv „Orizont Europa”. În domeniul tineretului, Ministerul a subliniat adoptarea Legii privind voluntariatul, aflate în proces legislativ, și elaborarea Conceptului Sistemului Informațional al Cardului European de Tineret, instrument ce va facilita mobilitatea și participarea activă a tinerilor. Comisia Europeană a apreciat eforturile Republicii Moldova în sectoarele vizate și a reconfirmat sprijinul pentru continuarea reformelor și alinierea la standardele europene.

Profesori moldoveni își dezvoltă competențele digitale la Jeju, Coreea de Sud

Douăzeci de profesori din Republica Moldova s-au întors recent din Coreea de Sud, unde au participat, în perioada 23–31 octombrie curent, la programul internațional de formare „Digital Education Support – Jeju ICT Training for Moldovan Teachers”, desfășurat în insula Jeju. Pe parcursul stagiului, participanții au fost implicați în sesiuni teoretice și practice dedicate educației digitale, inteligenței artificiale și utilizării instrumentelor EdTech în procesul de predare-învățare.

Programul a inclus vizite de studiu în școlile din Jeju, lecții demonstrative și ateliere de programare fizică, oferind o perspectivă aplicată asupra modului în care tehnologiile pot transforma educația. Experiența s-a dovedit a fi una complexă, îmbinând formarea profesională cu dimensiunea culturală. Profesorii moldoveni au participat la activități menite să faciliteze dialogul intercultural și schimbul de bune practici între cele două sis-

teme educaționale. Programul de formare este organizat de Oficiul Educațional al Provinciei Autonome Jeju, în baza Memorandumului de Înțelegere semnat între Republica Moldova și Republica Coreea. Până în prezent, peste 120 de cadre didactice din țara noastră au beneficiat de instruiți similare, care contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și la modernizarea procesului educațional din R. Moldova.

Echipe mobile pentru incluziune aduc sprijin psihopedagogic direct în școlile rurale

Copiii cu cerințe educaționale speciale din școlile mici din mediul rural vor beneficia de sprijin specializat direct în instituțiile în care învață, prin intermediul echipelor mobile lansate de Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și UNICEF.

În prezent, echipele sunt pilotate în raioanele Drochia, Soroca și Cahul, până la 31 decembrie curent. Fiecare echipă include un psiholog, un psihopedagog și un logoped, iar la nevoie și un pedagog. Echipele sunt dotate cu materiale didactice, sportive și jocuri, activitatea lor desfășurându-se la Centrele de resurse pentru educație incluzivă sau în alte spații special amenaja-

te de școli. Specialiștii oferă sprijin psihologic, psihopedagogic și logopedic elevilor, consiliere părinților și asistență metodică cadrelor didactice, contribuind la dezvoltarea armonioasă a fiecărui copil și la consolidarea competențelor educaționale. Serviciile oferite vor sprijini prevenirea abandonului școlar, asistarea copiilor cu dificultăți de învățare și intervențiile în cazuri

de criză. Ele pot fi solicitate de școli, părinți, autorități locale și instituții de protecție a copilului.

Inițiativa face parte din programul „Promovarea educației de calitate și a oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți”, implementat de UNICEF și PNUD, cu suportul financiar al Uniunii Europene. Potrivit Galinei Bulat, coordonatoare Programe de Educație UNICEF Moldova, echipele mobile reprezintă un liant esențial între copil, familie, școală și comunitate, consolidând serviciile psihopedagogice, indiferent de localizare sau resurse.

Investițiile în profesori debutanți continuă

Ministerul Educației și Cercetării (MEC), împreună cu Banca Mondială, continuă să investească strategic în dezvoltarea profesorilor debutanți, consolidând standardele educației în Moldova. În perioada vacanței de toamnă, 165 de cadre didactice cu până la doi ani de experiență au participat la o tabără intensivă de instruire, axată pe implementarea Standardelor de competență profesională, revizuite în 2024.

Aceasta a fost a doua tabără organizată în acest an; prima a avut loc în august și a reunit circa 170 de profesori debutanți. În cadrul unui șir de activități, participanții au fost instruiți să-și autoevalueze performanțele, să aplice criterii care definesc

cunoștințele, abilitățile și comportamentele profesionale și să dezvolte planuri concrete pentru îmbunătățirea competențelor lor.

Proiectul „Îmbunătățirea Calității Educației”, implementat de MEC cu sprijinul Băncii Mondiale și în parteneriat cu Institutul Național pentru Educație și Leadership, prevede ca, în următorii trei ani, peste 5.300 de cadre didactice debutante din întreaga țară să beneficieze de astfel de instruiți. Continuarea acestor investiții asigură o dezvoltare sustenabilă a profesiei didactice și are un impact direct asupra calității învățământului, garantând că fiecare elev va avea parte de condiții optime pentru învățare.

O nouă generație de studenți și-a făcut debutul la Balul Bobocilor UPSC 2025

Seara de 30 octombrie 2025 a adus în prim-plan energia și farmecul tinereții în familia academică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Într-un cadru vibrant, plin de lumină, emoții și aplauze, clubul SKAL a găzduit Balul Bobocilor UPSC 2025, eveniment care, an de an, marchează cu bucurie începutul unui nou drum universitar.

Tema ediției din acest an – „The Story of Generations: Yesterday, Today and Tomorrow” – a reunit trecutul, prezentul și viitorul într-o singură poveste spusă prin dans, artă, expresie și curaj. Pe scenă au urcat reprezentanți ai celor opt facultăți ale universității, fiecare pereche aducând un fragment

din universul propriei generații – cu idealuri, visuri și speranțe.

Tinerii concurenți au fost provocați să se afirme în trei etape de concurs: Prezentarea generală, moment dedicat identității și spiritului facultății; Demonstrarea aptitudinilor, probă artistică și expresivă; Tema pentru acasă, o secțiune ce a evidențiat ingeniozitatea și spiritul de echipă.

În urma unei competiții pline de creativitate și emoție, juriul a stabilit clasamentul final: Locul I a revenit studenților de la Facultatea Științe ale Educației (Mihaela Starșii și Bogdan Culicovschi), urmați în clasament de tinerii de la Facultatea Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale (Victoria Didic și Alexandru Barbănoș), podiumul de premiere fiind completat de studioșii de la Facultatea Psihologie și Psihopedagogie Specială (Bianca Puica și Victor Babcișnețchi). De Premiul „Simpatia Publicului” s-au învrednicit discipolii Facultății Științe ale Educației.

Evenimentul s-a desfășurat sub auspiciile Organizației Sindicale Primare a Studenților UPSC, cu sprijinul partenerilor și al administrației universitare.

La UPSC a fost inaugurat Muzeul „Academicianul Mitrofan Cioban”

În anul aniversar al celor 85 de ani de la fondarea Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, comunitatea academică a adus un omagiu remarcabil unei personalități de excepție a științei naționale – academicianul Mitrofan Cioban (1942-2021). La 31 octombrie a.c., a avut loc inaugurarea oficială a Muzeului „Academicianul Mitrofan Cioban”, un spațiu dedicat vieții, activității și moștenirii științifice a savantului.

Evenimentul solemn s-a desfășurat în cadrul Conferinței Științifice Internaționale „Abordări inter/transdisciplinare în predarea științelor reale (concept STEAM)”, ediția a V-a, organizate cu prilejul aniversării a 95 de ani de la fondarea Facultății Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale (FMTI) a UPSC.

Ceremonia de inaugurare a fost moderată de dr. Angela Globa, prorector pentru digitalizare, comunicare, imagine și relații cu partenerii sociali, care a subliniat, în discursul său, faptul că „academicianul Mitrofan Cioban a fost o sinergie care a scris destine”.

În cadrul evenimentului, dr. Alexandra Barbăneagră, rectorul UPSC, a evidențiat calitățile și valorile definitorii ale regretatului academician – „personalitate marcantă a științei naționale, profesor și manager performant, care și-a dedicat întreaga viață științei și culturii”.

Printre vorbitori s-au numărat: academicianul Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei, care a reținat contribuțiile majore ale lui Mitrofan Cioban la dezvoltarea matematicii și topologiei; academicianul Constantin Gaidric, care a evocat impactul soluțiilor protagonistului asupra cercetării științifice; dr. Natalia Gașțoi, rec-

torul Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, care a subliniat prezența constantă a savantului în viața științifică a USARB; dr. Inga Țițchiev, directoarea Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, care a afirmat că „academicianul Mitrofan Cioban a fost un sprijin etern pentru tinerele generații de cercetători”; membrul corespondent al AȘM, Tudor Cozari, care a vorbit despre influența profundă pe care cercetătorul a avut-o asupra formării sale profesionale.

Discursurile au fost completate de mărturii emoționante ale discipolilor și colegilor, printre care

prof. Liubomir Chiriac, doctor habilitat și fost doctorand al academicianului, precum și prof. Ion Valuță, cel mai vârstnic profesor prezent la eveniment (95 de ani). Momentul solemn al tăierii panglicii a fost onorat de academicianul Ion Tighineanu, președintele AȘM, și de dr. Alexandra Barbăneagră, rectorul UPSC.

La eveniment au participat membri ai familiei savantului – soția Elena Babin, fiica Antonina Cioban-Pilețcaia, nepoții Xenia și Zahar și strănepotul Mitrofan –, precum și reprezentanți ai comunității academice și culturale. Universitatea adresează mulțumiri speciale tuturor celor care au contribuit la amenajarea muzeului, în special lui Cornel Său, fondator al companiei Tandem și absolvent al FMTI, pentru donația de mobilier, precum și familiei academicianului, care a oferit peste 2000 de volume din biblioteca personală a savantului.

Cărțile au fost integrate în colecția muzeului, fiind create și baze de date digitale pentru valorificarea fondului. Muzeul „Academicianul Mitrofan Cioban” poate fi vizitat la etajul 4, biroul 401, blocul 7 de studii al UPSC (str. Gh. Iablocikin, 5).

GIZ: 8 școli au beneficiat de lucrări de eficiență energetică

Implementarea Proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale din Republica Moldova”, susținut financiar de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), va aduce economii anuale de până la 60 la sută din consumul final de energie în 8 licee. Recuperarea fiecărei investiții se va face în funcție de tarifele la energie, într-un interval de 9-16 ani. Grație acestui proiect, spre exemplu, la Liceul Teoretic „Constantin Spătaru” din Leova s-au realizat lucrări de reabilitare în valoare de 3,2 milioane de euro, în vederea îmbunătățirii condițiilor de studiu pentru cei peste 540 de elevi, profesori și angajați.

Astfel, începând din anul trecut, a fost izolată termic clădirea instituției, s-au instalat ferestre noi, fiind reabilitate rețelele de încălzire, apă și canalizare. Cantina a fost dotată cu echipament modern, iar prin instalarea unor panouri fotovoltaice cu o capacitate de 10 kW și prin modernizarea sistemului

de iluminat, consumul de energie electrică și termică s-a redus cu cel puțin 50 la sută. Cu ocazia finalizării lucrărilor, Liceul a fost vizitat de Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Germaniei, Excelența Sa, Hubert Knirsch, precum și de reprezentanți ai Uniunii Europene, GIZ Moldova și alți oficiali.

„Ne dorim ca cetățenii să poată trăi și munci în condiții de confort, în orice perioadă a anului, în special în sezonul rece. Totodată, sprijinul nostru vizează consolidarea independenței energetice a țării. Și asta pentru ca Republica Moldova să nu mai poată fi supusă șantajului

energetic, ci să se dezvolte liber și durabil”, a declarat Ambasadoarea UE în R. Moldova, Iwona Piórko.

La rândul său, Ambasadorul Germaniei, Hubert Knirsch, a specificat că exemplul Liceului „Constantin Spătaru” demonstrează cum eficiența energetică oferă rezultate concrete – costuri mai mici, condiții de învățare mai bune și emisii nocive reduse. În continuare, directorul Liceului, Dorin Marin, a remarcat că „în clădirea instituției, consumul de energie termică a scăzut cu aproape 60%, de la 430 Gcal acum 10 ani la 256 Gcal anul trecut”.

Per total, prin Proiectul „Modernizarea serviciilor publice locale din Republica Moldova” investițiile în eficiența energetică a instituțiilor de învățământ au constituit circa 300 de milioane de lei. Aceste alocații au fost posibile datorită sprijinului financiar acordat cu generozitate de Uniunea Europeană.

Reporter UPp

„ȘTIINȚA TREBUIE PROMOVATĂ CA PROCES VIU, ASTFEL TINERII VOR DESCOPERI BUCURIA CUNOAȘTERII”

INTERVIU CU DR. HAB., PROF. UNIV., DIANA ANTOCI, PRORECTOR PENTRU CERCETARE AL UNIVERSITĂȚII PEDAGOGICE DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

Diana Antoci este una dintre personalitățile care inspiră prin echilibru, rigoare și viziune. Activitatea sa științifică combină foarte subtil pasiunea pentru educație, pentru oameni și pentru ideea de progres prin cunoaștere. În contextul Zilei Științei, am discutat despre sensul cercetării, direcțiile strategice ale Universității și motivația interioară care o menține pe dna prorector mereu aproape de studenți și colegi.

- Ce înseamnă pentru Dumneavoastră personal știința și cum v-a modelat parcursul profesional implicarea în activitatea de cercetare?

- Pentru mine, știința reprezintă o cale de a înțelege lumea prin reflecție și responsabilitate, o modalitate de a contribui la dezvoltarea umană prin educație. Știința oferă sens profesiei universitare și transformă procesul de predare-învățare-evaluare într-o experiență de cunoaștere reciprocă.

De când activez în învățământul superior, mai ales începând cu anul 2005, cercetarea a devenit componenta esențială a formării mele profesionale și a viziunii academice, prin implicarea activă în diverse activități, proiecte. Studiile și proiectele dedicate educației axiologice, învățării pe tot parcursul vieții, educației durabile, leadershipului educațional, formării culturii emoționale și asigurării stării de bine în procesul educațional au consolidat convingerea că știința nu este doar un instrument de analiză, dar și o oportunitate de transformare interioară și evoluție a societății. Prin cercetarea pedagogică acțională am descoperit valoarea colaborării, a reflecției și a schimbării bazate pe dovezi, implicarea constantă în activitatea științifică mi-a oferit nu doar competențe, ci și o identitate profesională centrată pe sens, echilibru și dezvoltare continuă.

- Cum ar trebui promovată știința astăzi pentru a inspira tinerii să urmeze calea cercetării și inovării?

- Știința ar trebui promovată ca un proces viu, conectat direct la viața noastră și la soluționarea problemelor reale ale societății. Este important să spunem povești despre cercetare care să arate impactul concret al descoperirilor și să implicăm tinerii încă din liceu în proiecte de cercetare practice, oferindu-le acces la resurse și la oameni de știință.

Promovarea eficientă a științei presupune o combinație între comunicarea popular-științifică — prin evenimente, saloane de inventică, ateliere sau laboratoare deschise — și oportunități reale de participare — mobilități, stagii de cercetare, proiecte de tip „research-based learning”. Astfel, tinerii pot experimenta bucuria descoperirii și utilitatea aplicată a cunoașterii, ceea ce îi inspiră să urmeze calea cercetării și a inovării.

- Care sunt principalele direcții strategice de cercetare promovate de instituție în ultimii ani?

- Conform Strategiei „Cercetare — Dezvoltare — Inovare 2021-2025” a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din

Chișinău, activitatea științifică a instituției este orientată prioritar spre domeniile și direcțiile strategice stabilite la nivel național și internațional, dar și personalizate prin specificul pedagogic și educației prin cercetare.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, în baza Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027, procesul de cercetare este proiectat spre direcțiile strategice în domeniile cercetării și inovării: Sănătate; Biotehnologii și Protecția Mediului; Agricultură durabilă, securitate alimentară; Provocări societale; Tehnologii inovative, energie sustenabilă, digitalizare. Aceste direcții reflectă angajamentul universității pentru inovare și relevanță socială. Astfel, UPSC promovează direcții de cercetare care reflectă angajamentul pentru inovare, sustenabilitate și relevanță socială, cum ar fi:

Sănătate, educație și starea de bine — prin dezvoltarea programelor de cercetare în domeniul sănătății mintale, al culturii emoționale, al educației pentru o viață sănătoasă etc.;

Agricultură durabilă, biotehnologii și protecția mediului — prin abordări ecopedagogice și cercetări privind educația ecologică, dezvoltarea sustenabilă etc.;

Provocări societale, culturale și educaționale — prin studii privind incluziunea socială și academică, pedagogia comunicării, valorile educației, inovațiile sociale etc.;

Tehnologii inovative și digitalizare — prin cercetări privind utilizarea resurselor digitale în educație, transformarea digitală a proceselor didactice, dezvoltarea competențelor digitale ale cadrelor didactice etc.;

Managementul calității în învățământ și leadership educațional, cu accent pe pedagogia universitară, mentoratul educațional, formarea compe-

tențelor profesionale, în contextul învățării pe tot parcursul vieții etc.

În cadrul educației și formării cadrelor didactice, UPSC a promovat direcții de cercetare precum pedagogia culturii emoționale, pedagogia universitară, teoria și metodologia formării orientărilor valorice, pedagogia comunicării, teoria și metodologia managementului calității în învățământ și incluziunea academică și socială etc. Universitatea își consolidează activitatea științifică prin dezvoltarea parteneriatelor naționale și internaționale, implicarea activă

a studenților ciclului I, II și III, tinerilor cercetători și doctoranzilor în proiecte de cercetare, precum și transferul inovațional al rezultatelor științifice în practica educațională și socială.

- Ce proiecte de cercetare majore sunt în derulare la nivelul Universității și ce impact vor avea acestea asupra mediului academic și educațional?

- În anul 2025, UPSC gestionează peste 30 proiecte, inclusiv cele naționale câștigate în cadrul competițiilor ANCD, precum și proiecte bilaterale și transfrontaliere cu România, Turcia, Germania și Cehia.

Printre direcțiile majore se evidențiază:

- Provocări societale și inovare educațională — proiecte despre prevenirea agresivității școlare, educația verde, cultura organizațională universitară, combaterea dezinformării și valorificarea artei și meșteșugurilor populare.
- Cercetare tehnologică și digitalizare — proiecte privind realitatea extinsă pentru augmentare cognitivă, manuale digitale interactive, modele de detectare a dezinformării, biotehnologii și riscuri climatice.
- Cercetare aplicată cu impact social — proiecte interdisciplinare precum „Noaptea Cercetătorilor în Școli” și „Online Cross-Border University Library for Equitable Access to High-Quality Educational Services - CBOL”, care extind accesul publicului la știință.

Impactul acestor proiecte se reflectă în modernizarea procesului educațional, în extinderea rețelelor internaționale de cercetare și în crearea mediului academic deschis și sustenabil.

- În ce domenii s-a afirmat UPSC prin rezultate notabile și vizibile în cercetare?

- Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău s-a afirmat în ultimii ani printr-o cercetare complexă și interdisciplinară, orientată spre educația inovativă, transformarea digitală, incluziunea socială și dezvoltarea durabilă. Activitatea științifică se desfășoară atât prin proiecte naționale și internaționale competitive, cât și prin subprogramele instituționale aprobate de Minis-

terul Educației și Cercetării, care susțin adaptarea învățământului la cerințele erei digitale;

- Cercetări în științele reale și mediu, prin subprograme precum *Evoluția proceselor naturale din zona de stepă a Republicii Moldova* și proiecte internaționale despre riscuri climatice și biotehnologii;
- Educația valorică, multilingvistică, multiculturală și istorică, prin proiecte privind formarea competențelor interculturale, abordarea critică a trecutului și valorificarea artelor vizuale și tradiționale;
- Neuroștiințe aplicate în educație, prin modele de valorificare a cercetării cognitive pentru dezvoltarea personală și profesională a cadrelor didactice.

De asemenea, UPSC a demonstrat excelență în cercetarea aplicată și colaborativă, prin proiecte internaționale câștigate în cadrul programelor *ReBRAIN*, *Moldo-Turce*, *ROMD* și *Horizon Europe*. Acestea consolidează rolul universității ca lider de competență științifică și inovare educațională la nivel național și regional, contribuind la formarea unei culturi a cercetării și la modernizarea continuă a educației.

- Care sunt cele mai recente realizări ale cercetătorilor UPSC, pe care le considerați contribuții semnificative pentru dezvoltarea educației și a științelor socioumane?

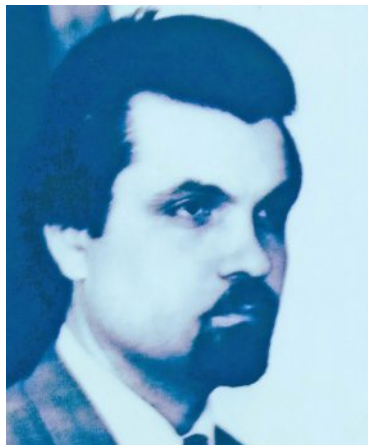
- Realizările recente includ: elaborarea de ghiduri metodologice și suporturi de curs pentru competențe digitale și alfabetizare informațională, studii aplicate privind formarea competențelor de cercetare acțională, precum și proiecte-pilot de inovare curriculară integrate în formarea profesională inițială, continuă și de cercetare a cadrelor didactice. Aceste rezultate și produse contribuie la eficientizarea procesului instructiv-educativ, practicii pedagogice și la fundamentarea deciziilor instituționale în educație.

Cele mai recente realizări ale cercetătorilor reflectă angajamentul UPSC față de dezvoltarea Științelor educației, Științelor umanistice, Științelor sociale, Artelor, Științelor exacte și ale Naturii, Asistenței sociale, prin cercetare aplicată și inovare pedagogică. Printre contribuțiile semnificative se numără:

1. Cercetări asupra dezvoltării valorilor și competențelor emoționale la educabili, cu instrumente de evaluare validate, care sprijină formarea holistică a personalității și promovarea rezilienței în mediul educațional.
2. Integrarea tehnologiilor digitale și tradiționale în procesul de predare-învățare-evaluare, prin studii și experimente pedagogice care demonstrează impactul acestora asupra motivației, implicării și învățării pe tot parcursul vieții.

(Continuare în pag.4)

Ion Găină – între cer, pământ și cuvânt

Ion Găină (30.10.1962, Sălcuta, Căușeni) este poet, editor și muzeograf. A absolvit Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău (1984). A activat în calitate de profesor în mai multe școli din raionul Căușeni și municipiul Chișinău. Este fondator al cenaclului literar „Steaua de vineri” la Căușeni. A fost redactor-șef al revistelor „Comoara” și „Catedrala de cuvinte”, director și al Centrului de Spiritualitate al Sudului Basarabiei, director al Filialei Zaim a Casei Limbii Române (2001). Este director al Casei-muzeu „Alexie Mateevici” din Zaim (din 1988). Publică volumele „Binecuvântarea” (1997), „Cuvântul (ABC-ul tânărului creator” (1998), „Teiul descult” (versuri, 2003), „Litera latină” (2005), „Dorul împlinirii” (2006). Din 1999, este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

În toamna acestui an, omul de cultură, patriotul și literatul Ion Găină, a avut parte, în preajma zilei lui de naștere, de un cadou cu mai multe semnificații simbolice pentru el personal, dar și pentru neamul din care face parte. Vorba e că pedagogului care a făurit o „Catedrală din cuvinte”, în acest an i-a fost acordată o frumoasă distincție din partea președintei Republicii Moldova, Medalia „Mihai Eminescu”. Eveniment care a coincis cu Sfințirea picturii Catedralei Nea-

mului de la București, unul dintre cele mai mari lăcașe ortodoxe din lume. O Catedrală care a fost jinduită și așteptată de poporul român pe parcursul unui veac.

Poetul Ion Găină a găsit o semnificație aparte pentru momentul și locul rugăciunii în viața noastră: „Singurătatea este locul și timpul rugăciunii tale. Folosește spațiul acesta pentru întărirea interiorului cetății tale, transformă-l într-o catedrală” („Singurătate”). După cum printr-o astfel de singurătate se poate ajunge și la „Revelație”: „Dumnezeu apare

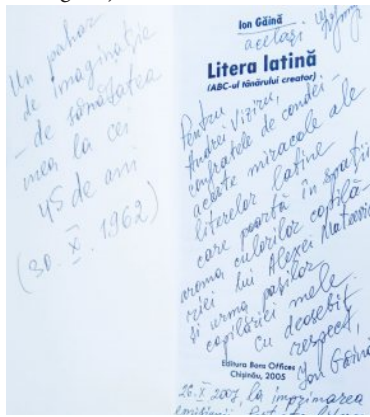
în chipul tău, în privirea ta, în vocea ta, în gestul tău și atunci luminezi, stăpânești forțe, dezvălui taine, ești stație prin care se produce miracolul. Atunci simți aieva prezența lui Dumnezeu în ființa ta și Lumea din preajmă trăiește o revelație. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru această clipă”.

A doua semnificație deosebită este că medalia a fost conferită în Anul Eminescu, Ion Găină fiind profund ancorat în marea operă de promovare a valorilor românești. Este cetățeanul care ține la cetate, adică la

țara sa. Faptele și vorbele sincere și nu declarative vorbesc de la sine. Un argument în acest sens poate servi și poemul „Stare”, inclus pe coperta a patra a volumului „Litera latină”: „Sunt zile când simt/ că toată ființa mi-i cer./ Sunt zile când simt/ că toată ființa mi-i pământ./ Iar eu, între cer și pământ,/ această trecere prin cuvânt”. Anume această trecere prin cuvânt îl definește pe Ion Găină, deoarece nu este una facilă, precum ar trece găscă pe apă, fără să-și umezească penele, ci asumată, responsabilă.

În volumul „Teiul descult”, autorul afirmă: „Cuvintele nu se nasc și nu sar singure dintr-un gol, ele se plămădesc și cresc în sufletul nostru. Acolo se coc, de acolo pornesc în lume. Cum ne este Sufletul, așa ne este și cuvântul”. Iar printre cuvinte se umblă descult: „Nervii umblă descult/ printre cuvinte/ iar de sus/ răsună chemarea/ Să luăm aminte!”. Tot el este cel care ne reamintește în poemul „Dar cine rămâne?” că fiecare dintre noi are o menire pe acest pământ: „Furtunile trec/ Și corbii negri se duc.../ Dar cine rămâne aice./ Sub nuc?/ Oști reapar/ La străbunul hotar/ Și cine rămâne pe loc./ Sub stejar?...”.

Iarăși o coincidență fericită, anul acesta se împlinesc două decenii de la apariția acestei cărți micuțe, „Litera latină”, dar voinicuță, adică consistentă și utilă pentru tinerii învățați îndrăgostiți de cuvântul artistic.

Apropo, pe acest volum autorul, fiind invitat la Radio Moldova, mi-a scris un autograf inedit, compus din două părți. Pe verso de la prima copertă e scris: „Un pahar de inspirație – de sănătatea mea la cei 45 de ani (30.X.1962)”. Iar pe prima pagină sub genericul volumului este alt text, adică autograful propriu-zis: „Pentru A.V., confratele de condei – aceste miracole ale literelor latine care poartă în spațiu aroma culorilor copilăriei lui Alexiei/ Alexie Mateevici și urma pașilor copilăriei mele. Cu deosebit respect, Ion Găină, 26.X.2007, la imprimarea emisiunii „Portrete literare”.

Această carte subintitulată „ABC-ul tânărului creator”, o recomand pentru elevii liceelor la orele de literatură, deoarece, după cum menționează scriitorul academician Ion Hadârcă, „este un rezultat al experimentelor pedagogice și literare. Ea își propune să contribuie la dezvoltarea imaginației creatoare și a gândirii artistice a tinerilor. Exercițiile de imaginație incluse aici sunt niște probe, menite să descătușeze gândirea copilului, oferindu-i posibilitatea să descopere valorile și esențele ce dăinuie în preajmă, să cunoască vraja și sensurile tănuite ale cuvintelor”.

Cu adevărat se zice că omul sfințește locul, dar se întâmplă și viceversa, ca locul să sfințească omul. Cum e în cazul lui Ion Găină, care a fost marcat de faptul că s-a născut la baștina preotului poet Alexie Mateevici. Acesta a fost doar punctul de pornire, adică prima piatră de temelie în cei șapte ani de acasă. El a desfășurat pe parcursul anilor o vastă activitate de pedagog și promotor al cuvântului artistic. A înființat și a condus reuniuni de creație pentru copii și tineret: Cenaclul „Ion Creangă” al Universității „I. Creangă” (1982-1984); Teatrul poetic și etnofolcloric model „Ecolul Bugeacului” (Zaim, din 1984); Cenaclul literar „Steaua de vineri” (Căușeni, Zaim, din 1992); Teatrul-cenaclu „Zodia luminii” (Liceul „Prometeu”, 1995-1999) și multe altele. Distinsul pedagog și scriitor

a interpretat rolul lui Alexie Mateevici în documentarul „Binecuvântarea” (regie Alecu Deleu, scenografie Iurie Colesnic, 1990), a colaborat la crearea documentarului „Al. Mateevici – Cântărețul Limbii Noastre” (regie Vlad Plămădeală, 1998). Ion Hadârcă conchide judicios că „Teiul descult” și „Gândurile” sunt de fapt poeme în proză, unele poate vor intra în alte pânze, astăzi sunt mărturii elocvente ale unui spirit cultivat, aflat într-un permanent zbucium și căutare de sine, oficiind cu har și dăruire în Templul Duhului Sfânt”, care tutează spațiul și timpul rugăciunilor noastre. Dacă nu-l alegea filologia, Ion Găină ar fi urmat, cu siguranță, teologia, și atunci cartea dumisale de poeme ar fi îmbrățișat definitiv formula ecleziastică a celui ales, aidoma lui Mateevici, „să rostească-n hram și-acasă veșnicele adevăruri”.

Andrei VIZIRU

INTERVIUL DE JOI

„ȘTIINȚA TREBUIE PROMOVATĂ CA PROCES VIU, ASTFEL TINERII VOR DESCOPERI BUCURIA CUNOAȘTERII”

INTERVIU CU DR. HAB., PROF. UNIV., DIANA ANTOCI, PRORECTOR PENTRU CERCETARE AL UNIVERSITĂȚII PEDAGOGICE DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

(Continuare din pag. 3)

- Proiecte de cercetare aplicată în domeniul educației sustenabile și al antreprenoriatului la nivel universitar și preuniversitar, care contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a inovației și a competențelor civice și sociale.
- Diseminarea rezultatelor prin conferințe și publicații științifice internaționale, consolidând reputația UPSC ca pol de competență științifică și inovare educațională, dar și ca instituție implicată în formarea de cadre didactice și cercetători în domeniul educației și științelor sociale.

Aceste realizări reflectă atât calitatea cercetării academice, cât și relevanța ei practică pentru transformarea educației, sprijinind o societate bazată pe valori, cunoaștere și învățare continuă.

- Cum apreciați evoluția cercetării pedagogice în Republica Moldova și care sunt principalele provocări și oportunități ale acestui domeniu?

- Cercetarea pedagogică s-a profesionalizat și se orientează tot mai mult spre probleme aplicati-

ve și interdisciplinare, dar rămân provocări: finanțarea sustenabilă, transformarea rezultatelor în politici practice și consolidarea culturii de evaluare longitudinală. Oportunități majore: digitalizarea, cooperarea transfrontalieră, integrarea metodologiilor de cercetare-acțională și dezvoltarea rețelelor regionale pentru diseminare și scalare a bunelor practici.

Totodată, educația interculturală, multilingvă, educația media etc. promovată în cadrul Universității oferă noi perspective de cercetare și intervenție pedagogică, sprijinind formarea elevilor și studenților într-un context globalizat și divers,

cu accent pe competențe interculturale și comunicare eficientă între comunități diferite, și facilitează elaborarea și implementarea de noi programe de studii atractive și adaptate nevoilor societății contemporane.

- Ce obiective strategice și-a propus Universitatea în domeniul cercetării pentru perioada următoare?

- UPSC își propune: consolidarea unor proiecte internaționale și transfrontaliere; creșterea vizibilității științifice prin publicații și diverse evenimente științifice; dezvoltarea infrastructurii digitale și a bibliotecii digitale transfrontaliere;

stimularea cercetării aplicate în sprijinul politicilor educaționale; și formarea de noi lideri academici, prin programe de doctorat.

- În viziunea Dumneavoastră, cum se îmbină cercetarea și inovarea cu procesul de formare a viitorilor pedagogi și cu creșterea calității educației?

- Cercetarea și inovarea sunt inerente formării pedagogice contemporane: ele furnizează conținuturi actualizate, metode dovedite și instrumente digitale care transformă practica de predare. Integrarea activă a studenților și tinerilor specialiști în proiecte

de cercetare la nivel național și internațional dezvoltă competențe de cercetare și profesionale, iar transferul rapid al rezultatelor cercetării în curriculum și activități de formare continuă contribuie direct la creșterea calității educației și la pregătirea cadrelor didactice orientate spre excelență.

- Vă mulțumim, doamnă Diana Antoci, pentru timpul acordat și pentru perspectivele valoroase împărtășite cu cititorii noștri!

Pentru conformitate,
Oxana PaRĂȘciuc

Probleme actuale ale folclorului muzical

Creația populară, folclorul, este o parte componentă a patrimoniului național, care constituie o formă de manifestare și exprimare a tradițiilor poporului, întruchipând modul de viață al moldovenilor: muncile rurale, medicină, astronomia și agronomia populară, superstițiile, ritualurile magice, arta populară, folclorul muzical, coregrafia. Folclorul autentic nu acceptă intervenții artificiale.

Atât cât se aud doine și colinde în satele noastre, suntem datori să le căutăm.

Comoara ce am înșușit-o acasă, lingă părinți, apoi la școlile de muzică, trebuie s-o împărțăm și copiilor, elevilor cu care lucrăm.

Cineva ar putea întreba: „La ce bun să ne întoarcem în trecut, să cântăm ceea ce aparține altor generații, ceea ce nu mai corespunde modului nostru de viață?”

Răspunsul este următorul: „Fiecare generație lasă, de regulă, ceva valoros, ce completează organic fondul cultural al etosului. Sarcina celor ce profesază disciplinele „artistico-estetice” constă în a purta activ și a transmite această moștenire tinerei generații pentru a nu permite o ruptură în tradițiile milenare. În caz contrar, s-ar pierde multe straturi de cultură veche, ceea ce ar însemna că s-ar pierde o parte din viața noastră.

Suntem responsabili de această moștenire nu numai în fața generațiilor prezente și viitoare de la noi, dar și în fața lumii întregi, pentru că din patrimoniul național se constituie cel european și mondial. „Muzica nu e frumoasă. Ea este însuși frumosul”, spunea compozitorul Sergiu Celibidache. Dar care sunt problemele actuale ale folclorului muzical? Iată doar câteva:

1. *Continuitatea* creativă nu este asigurată pe deplin (puțin se completează moștenirea cu realizări de valoare din cultură, obiceiuri, datini, stilul interpretativ și muzical actual).

2. Nu se creează condiții optime creatorilor talentați, care cunosc, respectă și îmbogățesc tradițiile culturale, astfel ca și generația de astăzi să poată lăsa urmașilor propria sa creație artistică.

3. *Colectarea* folclorului (trebuie căutat acolo unde a fost făcut și transmis din gură în gură: prin satele noastre unde mai trăiesc bătrâni cu memorie bună). Expedițiile folclorice care se organizează în acest scop în localitățile rurale, astăzi sunt o raritate. De aceea este necesar ca, pe lângă puținii culegători de folclor din țară, copiii, tinerii, cadrele didactice, care au reușit să preia de la vârstnici piese autentice, pe care le pot reproduce în toată frumusețea lor să nu le înregistreze prin sălile de concert în cadrul unor concursuri și festivaluri cu acompaniament, ci să le colecteze și să le reproducă așa cum le-au auzit inițial. Astfel va fi păstrată autenticitatea lor.

4. *Documentarea* folclorului (prin formarea arhivelor folclorice la nivel de localitate, imprimarea muzicii pe casete, pe CD-uri, direct de la surse care dețin informația în forma ei inițială, primară, autentică. Cu regret, puține sunt localitățile în care folclorul este documentat. La nivel de instituție, se poate organiza cu ajutorul elevilor culegerea și documentarea folclorului de la bătrânii care au mai rămas în viață. Nu e bine să se recurgă la unii și aceiași informatori, deja descoperiți și studiați, ci căutați alții noi, necunoscuți până acum.

Trebuie înregistrate toate variantele cântecului, ca până la urmă să găsim varianta autentică.

5. *Modificarea* cântecului folcloric sub diferite aspecte și

„Folclorul izvorăște din realitate”
Iulian N. Vlad –
Confesiuni pentru istorie,
de Aurel I. Rogoian

pretexte (moda, cerințe noi, altă mentalitate, alt mod de trai, alte criterii estetice): acest proces este ia amprentă atâta timp cât la concursurile și festivalurile de diferite nivele se permite introducerea diferitelor elemente moderne: clapele, chitara, ia în combinație cu pantalonul, în locul catrinței – un oarecare șorțuleț împodobit cu aplicații etc. E un lucru dăunător și periculos prin posibila nivelare cultural-artistică a mediului nostru social, prin standardizarea elementelor stilistice ale valorilor folclorice. În plus, actualitatea ar-

Lucia BOLOCAN,
profesoară,
Școala de Arte „Valeriu Hanganu”, or. Cantemir

Theatre as a Tool for Motivation and Communication in Language Learning

The aim of this article is to inform the teachers how to use communicative learning based approach in teaching English. The heuristic method recommended is by using theatre and dramatization as a tool for motivating pupils and help them to learn English. Besides, the article aims to reinforce the idea that the role play makes the students more engaged in the learning process. To keep students motivated the teachers can also organize different extracurricular activities that encompass pupils' theatrical performances. The scenarios can be found or adapted by teachers together with their students.

It is common knowledge that theatre can motivate the students' learning process. That's why any teacher can focus the attention on role play heuristic method that can be successfully used in dramatization. The use of theatre can make the learning process more attractive and efficient. It can be an instrument that stimulates students' motivation, where the method of role play contributes to discover and develop the students' character, their personality and their learning style.

The motivation is not to be neglected here because at elementary level, the pupils make the first step

in the process of learning and make great efforts to learn English. Thanks to motivation students will feel the pleasure of learning more than that of working hard. Theatre can motivate them in their early studies and further in life.

My efforts as a teacher were focused on the principles of communicative language teaching approach where the teacher's main goal is to develop the communicative competence. The oral production is enhanced considerably; the fluency is soon achieved in the context of pupils' active participation in the process of communication. The extracurricular activities “Christmas Party”, “Valentine's Day”, and “Halloween” can be fully based on dramatization, songs and poetry. To make the process easier in the course of formation and development of communication skills the teacher can adapt many plays and texts of varied genres: fables, poems, stories, tales and bring them in the class in order to be dramatized. Some teachers can save their time and find some plays ready-made. The website to be recommended here is: www.classicon-stage.com

“I hear and I forget, I listen and remember, I do and I understand” says an old Chinese proverb. So, the

theatre means learning through action. The theatrical methods such as role play, dramatization and improvisation imply much dialogue, use language authentic structures and help students improve their communication skills within action.

The theatre can be successfully used at the gymnasium stage as it makes the pupils create their own scenario and present it not only in school but also in municipality. The municipal festival “Ostende” is a good challenge that involves pupils' active participation in writing a short script on the basis of the original book for performing it to a big audience. Their active involvement is enhanced as they compete with the most talented young people in the town.

Theatre is an instrument that gives way to the imagination and energy; it is focused on linguistic development, group cooperation, and personal self-consciousness

development. It also develops the imagination, the self-respect, the responsibility, the self-confidence, where the modest shy student will be encouraged to participate, and the energetic pupil will consume his energy on a good purpose. Theatre develops moral and social traits of character-makes them forget about his ego through experiencing another role, this way they become more emphatic.

Theatre motivates the teacher, makes him escape from boredom or develop new effective learning strategies, keeps him enthusiastic, but he must always be ready to assume risks. The reasons for choosing theatre can be traced to the English proverb “All work and no play makes Jack a dull boy”.

Evelina ZBANCĂ,
profesoară de limba engleză,
grad didactic I,
IPLT „Mircea Eliade”,
Chișinău

PNUD: La Tiraspol s-a desfășurat prima ediție a Tech Women Conference

Prima ediție a Tech Women Conference a reunit, la Tiraspol, peste 60 de fete și femei de pe malul stâng al Nistrului, în vederea transformării digitale a comunităților în care activează. Evenimentul este dedicat promovării femeilor în domeniul tehnologiilor și dezvoltării competențelor digitale în sfere precum educația, inovația, afacerile, administrația și IT.

Conferința a creat un spațiu propice de dialog, învățare și colaborare, fiind organizată de Asociația Națională a Companiilor din domeniul TIC (ATIC), Agenția pentru Inovare și Dezvoltare și Comunitatea Tech Women Moldova, cu sprijinul Franței, în cadrul proiectului PNUD „Dez-

voltarea potențialului de export pe ambele maluri ale Nistrului (AdTrade)”, finanțat de Suedia și Marea Britanie.

Managerul proiectului PNUD (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare) AdTrade, Dumitru Parfentiev, a menționat că „Tech Women Conference Tiras-

pol promovează colaborarea între femeile de pe ambele maluri ale Nistrului și oferă un cadru concret de formare și conectare la economia digitală. Evenimentele de acest fel nu doar dezvoltă abilități, ci mai și creează punți între oameni, oferind inspirație și modele demne de urmat”.

Cu ocazia acestui eveniment, participantele s-au familiarizat cu teme ce țin de influența tehnologiilor avansate asupra creșterii carierei, dezvoltării personale și lansării de afaceri. Agenda conferinței a inclus sesiuni teoretice și ateliere practice susținute de mentori și ambasadoare Tech Women Moldova, care au vorbit despre leadership feminin, mentorat, marketing digital, management de proiect și design grafic. Una dintre temele centrale s-a referit la rolul mentoratului în evoluția profesională, accentuând importanța

solidarității și colaborării între femei.

Directoarea executivă ATIC, Irina Oriol, este de părere că „Pentru Asociația Națională a Companiilor din domeniul TIC, susținerea femeilor în tehnologie este o prioritate de peste un deceniu. Sute de femei au beneficiat de instruire și mentorat, transformând ideile în proiecte reale. Conferința de la Tiraspol marchează un nou pas în vederea consolidării leadershipului feminin în IT”.

borare și progres este comună”.

În continuare, directoarea Agenției pentru Inovare și Dezvoltare, Tatiana Jolobova, a specificat că „Ne dorim ca Tech Women Tiraspol să devină o comunitate activă, deschisă și orientată spre învățare continuă. Femeile pot fi un motor al inovației, dacă au un acces echitabil la instruire, mentorat și resurse”.

Totodată, Conferința a reprezentat o minunată platformă de explorare științifică pentru cele

La rândul său, președinta și coordonatoarea Tech Women Moldova, Ecaterina Artemiev, susține că „Tech Women Moldova înseamnă femei care se sprijină reciproc, învață una de la alta și cresc valoric împreună. Faptul că Tiraspolul se alătură acum acestei rețele ne arată că dorința de cola-

peste 80 de absolvente ale programelor de formare în marketing digital, management de proiect, design grafic și inteligență artificială aplicată, derulate în cadrul inițiativei „Abilitarea femeilor de pe ambele maluri ale Nistrului în domeniul tehnologiilor”.

B. lu.

UE: Un proiect transfrontalier de educație incluzivă vizează școli din Iași și Drochia

Un proiect educațional comun pentru două școli, câte una din Iași și Drochia, a fost lansat recent și se va derula până în iulie 2027, în vederea modernizării infrastructurii școlare, dezvoltării competențelor profesorilor și promovării educației incluzive și nonformale. Inițiativa este intitulată „Promovarea conexiunii transfrontaliere între școli prin strategii de educație informală”, având un buget de 887 000 de euro, dintre care circa 90% reprezintă finanțare nerambursabilă din partea UE.

pund nevoilor elevilor și promovează incluziunea”.

Grație proiectului, la Iași se vor construi două săli de clasă și un laborator, cu dotare completă. Iar la Drochia vor fi reabilitate 13 săli de clasă, se vor moderniza instalațiile electrice și de încălzire, achiziționându-se echipamente și mobilier pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES). În plus, se va crea un Centru Comun de Excelență pentru 30 de profesori, care vor participa la programe de formare în domeniul educației nonformale și outdoor.

Totodată, 15 profesori din Drochia vor avea oportunitatea să ia parte la activități

educaționale organizate la Iași, fiind axate pe învățământul la distanță și educația în aer liber. O componentă aparte o reprezintă șase Cluburi Educaționale Comune pentru elevi, care vor depăși barierele geografice și culturale, oferind activități extracurriculare pentru dezvoltarea unor abilități de gândire critică, creativitate și spirit de echipă.

În același timp, vor fi organizate evenimente transfrontaliere față în față, cu participarea a 100 de elevi din fiecare comunitate. Per total, proiectul va implica 1 315 elevi, dintre care 1 094 din Iași (417 din grupuri vulnerabile) și 221 din Drochia (163 din grupuri vulnerabile), ghidați de 85 de cadre didactice și 19 - nedidactice. Proiectul face parte din Programul Interreg NEXT România -Republica Moldova 2021-2027.

Cor. UPP

Generozitate și tradiții într-o singură inimă

Târgul de Caritate de la Liceul Teoretic „Orizont”, filiala Bălți

Într-o atmosferă plină de culoare, solidaritate și bucurie, comunitatea Liceului Teoretic „Orizont”, filiala Bălți, s-a reunit pentru a transforma gesturile mici în fapte mari. Târgul de Caritate organizat de angajații instituției, de elevi și de părinți a fost mai mult decât o simplă acțiune filantropică – a fost o adevărată celebrare a diversității culturale care definește Republica Moldova.

Pe parcursul evenimentului, vizitatorii au fost întâmpinați cu standuri decorate de motive tradiționale, bucate alese aparținând diferitelor comunități etnice și momente artistice deosebite, care au adus împreună oameni de toate vârstele și identitățile. Muzica, dansul și zâmbetele celor prezenți au creat o atmosferă caldă, plină de armonie și deschidere.

Fiecare donație, fiecare zâmbet și fiecare gest de implicare au contribuit nu doar la sprijinirea unei cauze nobile, ci și la consolidarea spiritului de echipă și apartenență al comunității lice-

„Caritatea nu a umilit niciodată pe cel care a beneficiat de ea, nici nu l-a legat vreodată în lanțurile recunoștinței, căci nu către el, ci către Dumnezeu a fost făcut darul”
Antoine de Saint-Exupéry

ale. Evenimentul a demonstrat că atunci când inimile bat la unison, binele prinde aripi.

„Cu răutate față de nimeni, cu caritate față de toți, cu fermitate în dreptate, întrucât Dumnezeu ne lasă să vedem dreptatea, astfel să ne terminăm lucrarea”
- Abraham Lincoln.

Alexandru COCETOV,
IP Liceul „Orizont”, Bălți

„Alte măști, aceleași fețe...” sau „Măștile lui Brejnev” de Nicolae Spătaru

Nicolae Spătaru s-a născut la 13 ianuarie 1961 în comuna Horbova, Ținutul Herța (fostul județ Dorohoi). Este licențiat al Facultății de Filologie a Universității din Cernăuți (1983), membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și din România, membru al PEN-club-ului. Este director fondator al revistei de proză și arte vizuale „Quadrat”. Proza-tor, poet, traducător, este autorul mai multor volume de poezie (selectiv): *Ion și alte revoluții*, *Noaptea când so-curile își recrutează noile glo-rii*, *Tristețea recită din Rilke*, *Citirea zidului*, *Mici insom-nii pentru Europa* ș.a. A scris cărțile de proză *Îngerașul pur-ta fustă mini*, *Omul izgonit de ceasuri*, *Apusul unei bici-clete* (toate de proză scurtă), *Măștile lui Brejnev* (roman).

la opiniile unor critici și exegeți literari. Voi începe cu acad. Mihai Cimpoi: „Romanul „Măștile lui Brejnev” este o radiografie a unor realități sociale și politice stăpânite de legile iraționale ale absurdului. Dar și a ceea ce se întâmplă în ființa omului trăind în cadrul lor – și suportând un proces cumplit de înstrăinare, de „mancurtizare”, de automatizare.” Evident că noi, o parte din cei care am trecut prin aceste realități dure și absurde ale regimului sovietic totalitar de altă dată, citim și percepem într-un fel aparte această carte.

Este salutară literatură care ne-ar purifica, ne-ar face să scăpăm de măștile unor regimuri totalitare la propriu și la figurat. Doina Ioanid scrie pe coperta a patra a romanului: „Narațiunea lui Nicolae Spătaru este mustoasă, savuroasă, cu personaje bine create, cu o atmosferă memorabilă. Distopia sa parabolică, hilară, amintind de Mihail Bulgakov și de Kurt Vonnegut, dă seama de o perioadă cruntă, de ocupație sovietică, de înregimentare ideologică, constituie o „cronică” a unor vremuri aberante.” Cu adevărat, au fost timpuri halucinante, autorul ținând în același timp să apeleze la umor și ironie. Fapt confirmat de literatul din România, Tudorel Urian: „Măștile lui Brejnev” este un excelent roman al lui Nicolae Spătaru. Autorul descrie cu mult umor atmosfera grotescă și absurdă, cu vădite accente de

fantastic bulgakovian, din perioada care i-a urmat morții lui Brejnev.”

Am sesizat în opera lui Nicolae Spătaru și o influență a literaturii spaniole, a scriitorului columbian Gabriel Garcia Márquez, precum și a francezilor Jean-Paul Sartre și Albert Camus. M-a impresionat situația descrisă în *Raportul de investigație a cazului „Omul izgonit de ceasuri”*. Vorba e că Vasile Bragă, fostul economist al colhozului „Calea lui Ilici”, descoperă că ceasurile din Casa cea Mare, procurate de el, se grăbesc și că la domiciliul lui are loc o scurgere de timp. E o situație hilară și absurdă, mai ales după ce îi moare subit soția, care chipurile „s-a îmbolnăvit de timp”. Cu toate că noi suntem deja obișnuiți cu termenii scurgere de informație, scurgere de bani, evaziune fiscală ș.a., dar cu scurgere de timp mai puțin, sloganul având o tentă

său ridică detaliul, amănuntul, lucrul aparent mărunț la nivel de preocupare narativă majoră. Având puterea de a schimba destine și situații anodine.”

În carte nu doar este descrisă perioada stagnării din cadrul „socialismului înfloritor”, ci este redată și viața rurală a unui sat românesc cu tradiții arhaice, mistice, din afara granițelor actuale ale României. Iată cum analizează și apreciază acest aspect criticul literar Nina Corcinschi: „Proza lui Nicolae Spătaru reînvie o lume apasă a satului românesc, pe care autorul o surprinde în misticismul ei străvechi, în tradițiile ei oculte. Partea cea mai rezistentă a prozelor sale este experiența halucinantă, semionirică, trăită de personaje... Descântecul și alte practici paranormale care bântuie

filosofică, general-umană sau cosmogonică. Important este că această întâmplare, incredibilă la prima vedere, atrage cititorul prin felul cum este istorisită, aspect remarcat de Constantin Dram:

„Nicolae Spătaru reușește să surprindă, la modul superlativ, cu un discurs narativ de forță, plin de originalitate, implicit de prospețime tematică... E bine de punctat felul în care romanul

mentalitatea rurală conferă satului nostru o forță aparte și un farmec ciudat.”

Referindu-ne la măștile ca personaje în acest roman, fantezia autorului poate provoca alte fantezii și fantasme ale cititorilor. Dacă e să medităm și să analizăm societatea de ieri, dar și cea de azi, felul de a fi al speciei umane, care a fost descrisă încă de Dante, Shakespeare, Eminescu, cu

„Ate măști, aceleași fețe”, ajungem și la regretata Steliana Grama, care în unul din poemele sale zice: „... În viața asta, chiar de nu ne place,/ Ne ascundem toți sub câte-o carapace./ Cercând prudenți la maximum să fim...” Poemul a fost publicat în volumul cu un titlu emblematic: „Perfuzie de vise”, care a văzut lumina zilei în 2006, an când Steliana Grama a urcat în ceruri la celelalte „Stele...”, la o vârstă încă tânără, asemeni unui crin abia dat în floare luat de apa sâmbetei.

Iar la final, nu că aș lega tei de curmei, dar doresc să fac o referință sau o scurtă remarcă la capitolul autografe, adică la rubrica pe care o îngrijesc, deoarece subiectul abordat se poate încadra și la asemenea rubrici ca *impresii de lectură*, *noutăți editoriale* ori *cronică de carte*. L-am descoperit ca prozator pe Nicolae Spătaru în 2016, când am procurat prima lui carte de proză scurtă „Îngerașul purta fustă mini”. Până atunci a scris poezii pentru copii și adulți, iar în 2013 a semnat volumul de publicistică „Revolta clonelor”. Cu această ocazie i-am solicitat un amplu interviu, atunci autorul acordându-mi următorul autograf: „Pentru A. V., cu prietenie”. Și semnătura: Nicolae Spătaru. 24.02.2016. Această dedicație face parte din cadrul autografelor standard, adică nesofisticate, tradiționale, devenite un fel de șablon. O confirmare a acestei afirmații este că peste trei ani autorul la apariția altei cărți de proză scurtă, „Omul izgonit de ceasuri”, îmi mai scrie un autograf identic cu cel anterior. Încă o dovadă în plus că stilul este omul. Adică un stil laconic și sugestiv.

Andrei ROMÂN

Eminescu, un Rege sărac și demn?

Citesc în revista „Atlasul Vieții” despre Regele Mihai Eminescu, nu despre Regele Vasile Alecsandri, „veșnic tânăr și fericit”. Despre Regele Mihai Eminescu, Poetul care a refuzat un post de ministru. Știam că a refuzat un ordin propus de Regina Elisabeta, dar nu știam că a refuzat și un post regesc, la care putea renunța numai un om cu caracter. Mai întâi Regina-poetă i-a lăudat poezia „Atât de fragedă...”, iar Poetul a ridicat din umeri și i-a răspuns: „Versurile se desprind de noi ca frunzele moarte de copaci”.

„Jurnalul.ro” ne spune că „au mai existat câteva întâlniri cu lungi discuții literare, dar Poetul nu s-a putut integra cercului patronat de regină”. Ordinul refuzat de Poet se numea „Bene Merenti”, posesorul căruia obținea și o sumă lunară, importantă, de bani. Tot „Jurnalul.ro” ne spune că „Gheorghe Eminescu, nepotul Poetului, ar fi relatat și următorul caz concret: „Curioasă, Regina Elisabeta a dorit să-l cunoască direct pe Mihai Eminescu,

poftindu-l la palat prin criticul Titu Maiorescu. Se povestește că în timpul audienței regina i-a dat o poezie de-a ei s-o citească și să-și spună părerea.

Poetul a citit-o cu atenție, a recitat-o, apoi cu „originala lui sinceritate”, cum scria Delavrancea într-un articol, i-a spus: – Majestate! În forma actuală cred că ar fi mai bine să nu fie publicată... Obișnuită cu lingușirile, Carmen Sylva a fost izbită de îndrăzneala acestui boem, care venea în audiență cu o redin-gotă de împrumut. Supărată, regina a făcut uz de autoritatea regală și i-ar fi spus lui Eminescu: – Uită că vorbești cu regina României? – Da, dar nu cu regina poeziei! Ur-marea? Într-un alt context, regina, după ce a citit „Luceafărul”, l-ar fi numit pe Eminescu epigon al lui Alecsandri”.

Biata regină Elisabeta, tot ea poeta Carmen Sylva, nu-și dădea seama că adevăratul Rege al Poeziei era, de fapt, Mihai Eminescu și nu-mai el. Mai țineți minte ce a spus

„Să-ți fie-atât de drag cuvântul,
Încât atunci când îl rostești,
Să crezi că însuși Eminescu
Ascultă ce și cum vorbești...”

despre lipsa de caracter la români Poetul nostru național? „Talente multe, Caractere puține”, exact așa a scris Mihai Eminescu. Și nu doar că a scris, dar a și împlinit ceea ce a scris, prin modul lui de trăire. Opera i s-a contopit cu viața, mucenicească și demnă de Viețile Sfinților dintotdeauna.

Citim din „Atlasul Vieții” următorul text despre postul ce i s-a propus Maestrului, pe care l-a refuzat imediat: „În anul 1878, Mihai Eminescu era deja cunoscut pentru poezia sa, dar trăia modest,

aproape sărac, în camera închiriată din București. În acea perioadă, prietenii săi din viața politică i-au propus un post sigur și bine plătit în administrația statului, o funcție care i-ar fi asigurat confortul și stabilitatea. Eminescu a ascultat în tăcere oferta, a zămbit și a spus doar atât: „Nu pot să fiu slujbaş al unei țări care nu-și respectă Poezia.”

A refuzat fără ezitare. Nu din orgoliu, ci din convingerea că libertatea de a gândi și a scrie nu poate fi cumpărată cu un salariu. În locul unui birou confortabil, a ales să rămână redactor la ziarul „Timpul”, unde scria zilnic articole despre nedreptăți, corupție și lipsa de respect față de cultură. Trăia din puțin, dormea adesea în redacție, scria la lumina lumânării, cu ciorne aruncate peste tot. Caragiale, colegul și prietenul său, povestea că Eminescu venea uneori flămând, dar cu ochii luminoși, vorbind despre libertate, educație și destinul național.

„Eminescu trăia sărac,” mai nota Caragiale, „dar vorbea ca un

rege.” Pentru el, poezia nu era o meserie, ci o formă de credință. Credea că un poet trebuie să spună adevărul chiar și atunci când toți tac. Într-o epocă în care toți căutau puterea, Eminescu a ales să rămână liber”, concluziona dramaturgul român.

Oare de ce NU avem astăzi nici un om de cultură, care să aibă măcar un gram din caracterul Poetului nostru național și să apere Poezia ca pe tot ce are mai sfânt alături de Dumnezeu? Întreb, și pentru că românul tace, tot eu îmi răspund: Pentru că Eminescu a fost Lumină din Lumină, a venit din Dumnezeu și nu din lumea fără vreun rost adevărat, care e a lui Mamona, pe care cei fără vreun merit, fiind aburcați în funcții înalte, cu tot trupul și lipsa lor de Suflet și Caracter, îl slujesc!

Traian VASILCĂU,
cercetător la Centrul
Academic Internațional
„Mihai Eminescu”,
diacon, scriitor

O călătorie literară în creația scriitorului Sergiu Afanasiu

O adevărată sărbătoare a cuvântului scris și vorbit a fost organizată la Instituția Publică Liceul Teoretic „Nicolae Iorga” din Chișinău. Este vorba despre întâlnirea minunaților elevi de la această instituție cu scriitorul Sergiu Afanasiu, autorul cărții „Poarta dintre lumi”, incluse în cadrul Programului de Lectură „Chișinăul citește”, ediția a XXII-a, program care este centrat pe lectura comunitară urbană și constituirea unei comunități inteligente de cititori, prin promovarea lucrărilor de înaltă ținută artistică a valorilor literare autohtone. La segmentul „Copii”, anume această carte a fost înaintată pentru lectură.

Participanții au fost elevii din clasa a IV-a „C”, învățăceii doamnei Ludmila Gonțearu, și elevii din clasa a III-a „B”, discipolii doamnei Ludmila Coșcodan, care au fost foarte bine ghidați și pregătiți pentru această întâlnire și de către bibliotecara instituției, doamna Eugenia Stamat, un specialist cu vocație, multă creativitate și dorință de colaborare, căci doar împreună reușim să facem lucruri frumoase și să ne formăm cititorii. Biblioteca Liceului, locul unde s-a desfășurat evenimentul, a fost transformată într-o adevărată galerie de artă, datorită desenelor realizate de elevi, inspirate din scenele și personajele cărții „Poarta dintre lumi”, ceea ce a adăugat un farmec aparte atmosferei.

Întâlnirea a fost una interactivă și dinamică, autorul reușind să mențină viu interesul publicului pe tot parcursul evenimentului. Elevii ambelor clase au demonstrat cunoștințe de nedescris. Impresiile de lectură despre cartea „Poarta dintre lumi” le-au avut notate în „caiete de lectură”, fenomen din ce în ce mai puțin întâlnit în zilele noastre în rândul copiilor. Pe lângă faptul că au recitat poezii din creația scriitorului Sergiu Afanasiu, au realizat mai multe desene, au venit și cu un lapbook biografic în care au prezentat cu atenție și creativitate date relevante despre parcursul literar, despre viața și activitatea scriitorului.

Apoi S. Afanasiu le-a vorbit elevilor despre experiența sa literară, inspirația ce stă la baza scri-

erii fiecărei cărți, s-a discutat despre valorile umane, a răspuns la multiplele întrebări și a îndemnat elevii să dea preferință cărților și învățaturii. Curiozitatea copiilor nu are hotare, ei sunt în continuă căutare de răspunsuri la întrebările care îi macină. Astfel, elevii ambelor clase i-au adresat oaspetelui diverse întrebări – foarte bine gândite și formulate, pe unele dintre ele domnul scriitor le-a perceput chiar drept abordări științifice. Iată câteva dintre ele ca exemple:

Ce valori din cărțile dumneavoastră doriți să le transmiteți copiilor? Este adevărat că pe dealul satului Trebujeni există o cetate? Care a fost cel mai dificil moment când scriați această carte? Cum ați ales numele personajelor, au

vreo semnificație specială în viața dumneavoastră? Care este mesajul principal pe care ați vrut să-l transmiteți prin intermediul acestei cărți? Există legătură dintre lumea din carte și lumea noastră reală? Acel moment, în care calul

selectate, copiii au demonstrat că au citit și analizat cu atenție cartea „Poarta dintre lumi” și că li s-a dat mult pe plac, descoperind aventurile pline de curaj ale simpaticelor personaje.

În final, Sergiu Afanasiu a sfătuit copiii să scrie poezii, creații proprii, căci, cine știe?, poate ajung și ei scriitori adevărați cu timpul. Dumnealui i-a îndemnat să prețuiască scriitorii care sunt acum în viață și să le cinstască operele prin lectura lor, căci nu se naște nimeni scriitor genial, și să nu uite să citească din operele unor scriitori care nu mai sunt în viață, dar cu care au crescut și vor crește încă multe generații de copii; aceștia sunt: Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Nicolae Dabija și mulți alții până la Mihai Eminescu; și așa pe rând să-i cinstim și să-i onorăm căci scriitorii nu mor niciodată dacă cărțile lor sunt citite.

Domnul S. Afanasiu a menționat că se simte un norocos și un fericit că întâlnește peste tot, unde merge la întâlniri, copii curioși și ingenioși și că este recunoscător bibliotecarilor și învățătorilor care îi ghidează, dar și părinților deopotrivă. Acestea fiind spuse, copiii au înconjurat autorul pentru a primi cărțile cu autografe, ca amintire despre întâlnirea frumoasă și pentru a face poze memorabile.

Natalia CORGHENCEA,
șef Serviciu CAIME

Mihail Latîșev și-a adjudecat medalia de argint la Europenele U-23 de judo

Judocanul moldovean Mihail Latîșev a devenit vice-campion european la tineret Under-23. La competiția continentală ce a avut loc în premieră în Republica Moldova și s-a desfășurat în perioada 31 octombrie - 2 noiembrie curent, la Arena Chișinău, compatriotul nostru a cucerit medalia de argint în concursul categoriei de greutate de până la 90 de kilograme.

Marea finală, în care Latîșev l-a înfruntat pe georgianul Giorghi Jabniașvili, a fost una extrem de echilibrată și tensionată. Judocanul a pierdut la așa-numitul „Golden scor”, în timpul suplimentar al partidei. Reamintim că sportul originar din Bălți a

fost în anul 2022 campion mondial printre juniori și a participat la Jocurile Olimpice de la Paris 2024.

„Mi-aș fi dorit ca Imnul Republicii Moldova să răsună la Arena Chișinău. Din păcate nu am putut cuceri medalia de aur. Poate nu am avut răbdarea necesară, deși

tactic cred că am luptat bine. Judo este genul de sport în care fiecare greșală îți poate provoca înfrângerea”, a declarat Mihail Latîșev.

Înainte de blocului final, s-a desfășurat Ceremonia de deschidere a Campionatelor Europene, la care au fost prezenți: Igor Grosu, președintele Parlamentului

Republicii Moldova; Dan Perciun, ministrul Educației și Cercetării; Marius Vizer, președintele Federației Internaționale de Judo; László Tóth, președintele Federației Europene de profil; alți oficiali și oaspeți de onoare.

„Copii din toate țările îmbrățișează tot mai mult judoul datorită principiilor și valorilor educative ce sunt specifice acestei probe. În prezent, Republica Moldova are parte de o comunitate a judoului unită și consolidată, servind în acest sens drept model de urmat pentru întreaga societate”, a declarat președintele Federației Internaționale de Judo, Marius Vizer.

R. Moldova a fost reprezentată la Campionatele Europene U-23 de la Chișinău de 18 judocani (câte 9 la masculin și feminin). La băieți au evoluat Vladimir Iacom (60 kg), Alexandru Moraru (66 kg), Tudor Guștiuc (66 kg), Vlad Mitru (73 kg), Renat Croitoru (73 kg), Ciprian Gribineț (81 kg), Andrei Peaticovschi (81 kg), Mihail Latîșev (90 kg) și Vadim Ghimbovski (100 kg). Iar la feminin țara noastră a fost reprezentată de Xenia Vainer (48 kg), Iana Prituleac (48 kg), Alexandra Chiron (52 kg), Gabriela Herța (52 kg), Tatiana Dutca (57 kg), Elizaveta Pavlenko (57 kg), Maria Rusu (63 kg), Madina Duminica (63 kg) și Tatiana Procopciuc (78 kg).

Iulian BOGATU

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACȚOR-ȘEF ► Oxana Parașciuc
REDACȚOR PRINCIPAL ► Iulian Bogatu
REPORTER ► Silvia Țurcan
CORECTOR ► Elvira Țăganaș-Pânte
MACHETATOR ► Iurie Babii

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2
E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 2475.

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication>